

Kau e kau faingatā'ia' hono fakakaukau'i fakamuimitahá

Ko e taha ena 'o e ngaahi koniteina kuo kakato ki ai e ngaahi me'a faka'api pea 'e malava pé ia 'o 'ave ke ngaue'aki 'e ha kifi' fiamili 'e taha pe toe lahiane

'I He fu'u mofu'ike lévelo 9 'u'a' ne fakatopanga 'a e fu'u pe'akata ma' ne laiki 'a Sapani 'i he ta'u 2011, 'oku lolotonga fongonga'ia ai he ngaahi véhenga foma lalahi 'i Sapani 'a ena ngaahi langa fakalalakala mei he masana lahi ne hoko.

Ko e taha 'o kolo ko Higashimatsushima 'oku me'u 'i he véhenga Miyagi ne huki tose ai e mamua'i ai pea ne 'a'ahi ki ai e *Talofa* he ni'ke 'e na ne toki 'ouf, ko e taha 'enan tokoteu ki ha toe fakatamaki fakamatala 'e hoko ko hono langa 'a e fu'u fale tuku'anga koloa pe ko e ngaahi kotoa eni 'e ala 'aonga ki he kakai 'oka hoko ha fakatamaki (Higashimatsushima Stockpile Warehouse).

Ka 'oku fo'ou ki he *Talofa* 'e neongo 'oku taha ko Sapani e taha 'o e ngaahi fofosa ne'umale mo masu 'enan fakahoko e me'a ko e langa fakalalakala ka me'e mahino mai 'oku 'ikai kan e kakai faingatā'ia' ai he fu'u maha'inga ke fakana leva he palasi ko eni haangé ko e fale tuku'anga koloa talifaki ni.

'I Ma'asi 'o e ta'u 2011, na'e fe'unga mo e 65% 'o e koto' na'e tífina mo masumasi 'o hoko ia ko e mamua' lahi taha kuo hoko ki ha ngaahi kolo pe véhenga 'i Sapani he fakatamaki ne hoko.

Na'e fe'unga mo e kakai 'e toko 1,110 ne mare', pabe e toko 24 pea a'u ki he ngaahi 'api nofo'anga 'e 11,077 ne masumasi.

Ne laka hake 'i he toko 15,185 e naa kami bitanga ki ha ngaahi nofo'anga fakataimi pea ko e tokolahi fakakafu'ua 'o kakai 'o Higashimatsushima kima' 'o e fakatamaki fe'anga mo e toko 43,142 ka 'i he hili e fakatamaki ne

fe'unga pé mo e toko 40,220 konga ko e mare pea konga ko 'enan hiki.

Kaekehe 'oku lahi e ngaahi ngāne fakalalakala 'i he koto' ni ko 'enan matuteu ki ha toe fakatamaki 'e hoko ka ko e taha eni ko e langa 'a e fale tuku'anga kotoa.

'I he fakamatala e tokotaha 'oku ne pale ki he fale' ai ko Mitsumasa Oetaka, na'a ne fakahi mo 'oni 'apato 'oku 'ikai koe e kas faingatā'ia' ai hono fakakaukau'ia' he ngaahi kotoa 'oku tashi 'o tuku talifaki ko eni.

'He'oku 'i'ai e ngaahi va'a keho ia haangé ko e Tamate Afi, Kotoi Koki ko hono fitongia ia 'o kinasotola,' ko Mitsumasa ia.

Ka 'i he fetu'utaki 'a e *Talofa* ki he pefe 'i he va'a palasi mo e holé ki hono fokota'uta'u e ngaahi tokoteu ko eni ki he kaha'ui ko Shya Takahashi, na'a ne pabe, 'oku 'oku mo'osi pe 'ikai 'uhanga ia 'oku ta'ofakakaukau'ia'.

'Ka 'i he lolotonga ai 'oku ana'e 'ulitaki ngāne ki he kakai nōmōfo ke mahino ia he 'oku leleiangé ke 'oua 'e tashi fakatāne e ngaahi kotoa ia e kas faingatā'ia' mo e kakai nōmōfo,' ko Shya ia.

'E leleiangé he 'i ai pé ha fale tuku'anga kotoa makehe ia ma'ae ka faingatā'ia' mo ha'ana'e fale bitanga makehe 'oku hoko ha fakatamaki.

Koe'ah'i he' e toe leleiangé ia mo ai'ia'i e ngāne tasi'ofito ka kinasotola ko eni e kas ngāne te ma'a tokanga'i kinasotola 'oka hoko ha toe fakatamaki.'

Kaekehe 'oku kakato kotoa e ngaahi kotoa ia 'i he fale' ai a'u ki he ngaahi toletiti fakataimi pea 'oku 'ikai toe ngāne'aki ia ha luo ke tāsiki ki ai e veve mei he toletiti, ka 'oku ngāne'aki pé ngaahi kemaile ke ne keina

pé 'e ia haangé ha efi.

'Oku fakafuofua e ngaahi kotoa ko eni te ne lava 'o tashi pe ngāne'aki 'e he kakai fakafuofua ki ha fo'i 'aho 'e tolu 'oku hoko ha fakatamaki.

Ko e fale ko ia ne 'a'ahi ki ai e *Talofa* 'oku mei-mei 'oku ne pale' i mei ai e ngaahi fale kotoa 'e 24 kae toe liki ngāne 'oku tu'u takai holo e ngaahi fetu'a kekekehe 'e Higashimatsushima.

Na'e laaga pé eni ia he koto' pea na'e kakato ki he ta'u 2014.

Kaekehe ko e langa eni 'e Sapani 'o fakahi ki mātani Sapani 'oku fakahi ko eni ke ako mei ai mo e ngaahi fofosa 'oku tu'u lavae ngāne ki he fakamatala fakamatala haangé ko Tonga ni.

Ko e kas ata ko eni 'a e *Talofa* fakataha mo e kas faingongo kehe 'e tokofa mei Fisi, Papua New Guinea, Jamaica mo Trinidad mo Tobago 'i he potokalama 'oku 'Iloa ko e Association for Promotion of International Cooperation (APIC) - Foreign Press Center Japan (FPCJ) Pacific-Caribbean Journalists Program ne fakahoko mei he 'aho 17 ki he 26 'o Okatopa, 2016.

'I lalo 'oku kan mo e ngaahi pātona ia he tokateu ki he fakatamaki'

Ko e Pale ena 'o e fale tuku'anga kotoa ko Mitsumasa Oetaka 'i he'vene situa' ki he ngaahi kotoa kekekehe 'i he fale'

'I 'otunga' ko e faka'obovale ia ki he kas folafu' 'enan vakai ki he kakato 'a e ngaahi fiamia'u kotoa pe a'u ki he 'aisi, senoleita, mabe'anga mo e kotoa kekekehe pe 'e Ito-koni ki he kakai 'oku hoko ha fakatamaki fakamatala 'i he kaha'ui